

Lars Saabye Christensen (Norsko)

Romanopisec, básník i dramatik, ale především nejznámější a nejoceňovanější hlas současné norské literatury. Narozen 1953, debutoval sbírkou básní *Historien om Gly* (Příběh o Gly), za kterou také dostal první ocenění. Na výsluní ho však katapultoval až román *Beatles* o dospívání čtveřice chlapců v Norsku v šedesátých letech, kdy právě do země dorazila první vlna beatlemánie. Byl přeložen do více než 30 jazyků a jen v Norsku se prodalo přes dvě stě tisíc výtisků. Dosud zřejmě nejvyššího ocenění se mu dostalo za román *Poloviční bratr*, jenž byl ověnčen cenou Severské rady pro literaturu. Obě knihy stejně jako romány *Model* a *Stopy města* se již dočkaly převedení do češtiny. Jeho divadelní hra *Chet tady nezahraje* vyšla taktéž česky a posluchači Vltavy ji mohou znát z rozhlasového nastudování. Do slovenštiny byla kromě románu *Nevlastný brat* přeložena kniha pro děti a mládež *Herman*. Město Oslo ho nedávno vyznamenalo medailí svatého Hallvarda za celoživotní přínos.

dopis přeložila Marta Bartošková

Moji milí,

se stejnou upřímností, s jakou děkuju za pozvání na MAČ, se omlouvám, že jsem nemohl přijet. Chci k vám promluvit alespoň pár slovy. Je tato paradoxní pozice, současná přítomnost i nepřítomnost, také záhadou literatury? Víím jen tolik, že v dobré literatuře existuje bez ohledu na žánr cosi dalšího, co si nedokážeme vysvětlit a neumí to vysvětlit ani sám spisovatel, co je ale důvodem, proč se k textu znovu a znovu vracíme, abychom z něj toto tajemství vylákali, až nakonec pochopíme, že ono cosi navíc, cosi nad rámec textu, existuje v nás, ve čtenářích, možná se dokonce ukrývá v samém skrytu duše. Ponoření do vlastních záhad stojíme tváří v tvář sobě samým. Není to vždy zrovna krásný pohled, ale je nezbytný a tato nutnost představuje zároveň útěchu.

Jsem čtenář a spisovatel, a to v tomto pořadí. Četl jsem dřív, než jsem začal psát. Teď píšu, aby druzí četli. Existuje tolik způsobů, jak číst, kolik je na světě lidí. Je to strhující a radikální myšlenka. Je to triumf jednotlivce. Když přemýšlím o svých vlastních čtenářských zážitcích, obzvlášť těch z mládí, kdy jsem ještě nebyl jednou velkou chodící knihovnou, a uvažuju například o Hamsunovi, Hansi Christianu Andersenovi, Dostojevském, Kafkovi a Steinbeckovi, napadá mě jako první: svoboda. Čtení je osobní, téměř privátní záležitost. Jeho podstatou je důvěrný vztah mezi vámi a knihou, mezi vámi a jednotlivými slovy. Když čtete, jste nedostupní. Říká se, že se při čtení ocitáme ve vlastním světě, ale on je to spíš svět literární fikce. Jste nepřítomní a zároveň nikdy nejste přítomní víc. A to je možná součást oné záhady: V této tiché, zaryté nedostupnosti jste zároveň otevření. Abych to shrnul: Literatura mě osvobodila. V setkání s tím druhým prostorem jsem najednou byl něco víc. V poznání sebe sama, které se ovšem nesmí plést s viděním odrazu v zrcadle. Bylo to spíše jako jezero, nad které se můžete naklonit a uvidět, jak se vlastní obličej, pokroucený a téměř cizí, prolíná s jezerním dnem i s oblohou. Samota už nebyla tak hluboká a svět byl větší.

Jsem lokální spisovatel. Všechna vyprávění se musí někde odehrávat. Moje místo je čtvrtí,

kde jsem vyrůstal, tedy ulice Osla. Tam se mé psaní může nespoutaně rozběhnout. Fantazie je prodloužením zkušenosti. S tím jsem se býval mohl spokojit. Já ale tvrdím, že čím lokálnější jste, tím univerzálnější můžete být. Znamená to také, že se od sebe konec konců moc nelišíme a že vyprávění a poezie neznají hranic. Působí tak, že cítíme pohnutí, dotýkají se nás. Já se chci dotýkat. A chci sám cítit, že se mě něco dotýká.

Ještě jedno poděkování bych rád vyjádřil, tentokrát překladatelům, těm tajným agentům literatury, kteří pašují smích a pláč z jednoho jazyka do druhého.

Tento malý pozdrav v nepřítomnosti zakončím básní, kterou jsem napsal pro vlastní povzbuzení, tedy pro povzbuzení čtenáře:

Dřív jsem býval šťastný

Ted' už mám lepší náladu

Lars Saabye Christensen

V Oslu, 20. 6. 2023